

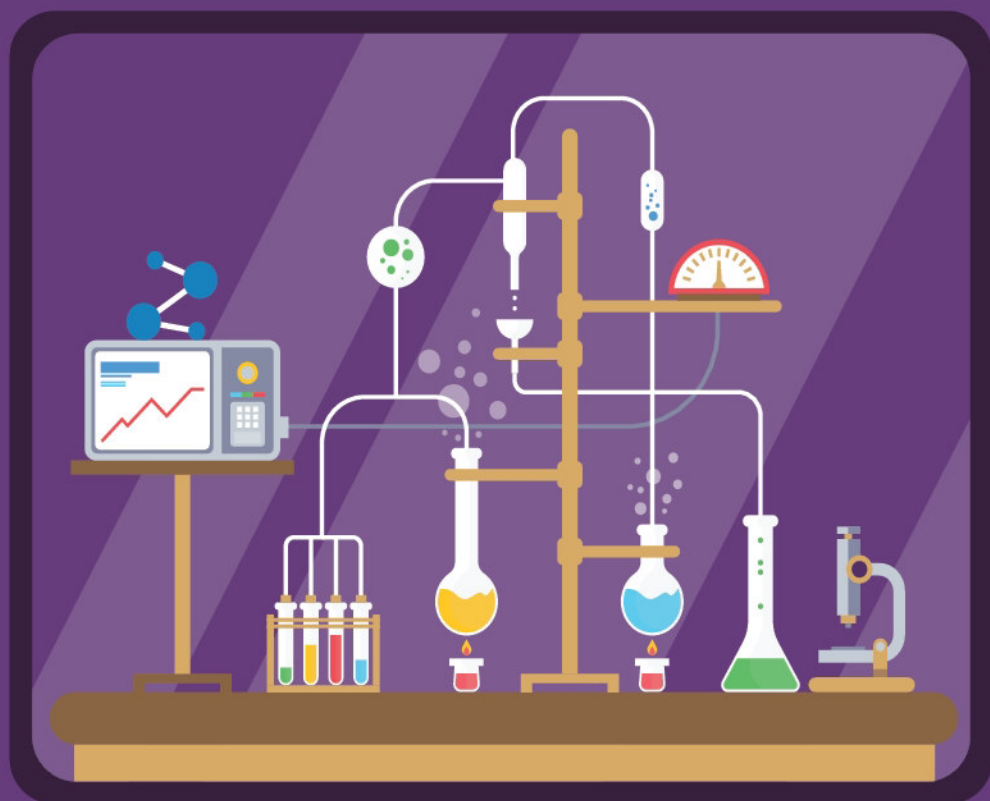

ĐẠI HỌC ĐÀ NẴNG
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM

BÙI XUÂN VỮNG (Chủ biên)
VÕ THẮNG NGUYÊN

GIÁO TRÌNH

CÁC PHƯƠNG PHÁP PHÂN TÍCH HÓA LÝ

NHÀ XUẤT BẢN
ĐẠI HỌC QUỐC GIA THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH

ĐẠI HỌC ĐÀ NẴNG
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM

Bùi Xuân Vững (Chủ biên)
Võ Thắng Nguyên

GIÁO TRÌNH

PHƯƠNG PHÁP
PHÂN TÍCH HÓA LÝ

NHÀ XUẤT BẢN ĐẠI HỌC QUỐC GIA
THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH

Lời nói đầu

Giáo trình này được biên soạn nhằm giúp các học viên cao học có tài liệu học tập chính thức để hoàn thành học phần “Các phương pháp phân tích hóa lý”. Nội dung của giáo trình này được viết theo đề cương của học phần “Các phương pháp phân tích hóa lý” trong chương trình đào tạo cao học hóa học.

Giáo trình cũng có thể được dùng làm tài liệu tham khảo cho các sinh viên cũng như các cán bộ nghiên cứu của những chuyên ngành có sử dụng phân tích như sinh học, môi trường, hóa thực phẩm, hóa dầu,...

Giáo trình cung cấp cho người học các kiến thức chuyên sâu về các phương pháp phân tích hóa lý hiện đại được sử dụng rộng rãi hiện nay bao gồm: các phương pháp quang phổ, các phương pháp điện hóa hiện đại và các phương pháp tách sắc ký – điện di mao quản để áp dụng trong thực tiễn cũng như vận dụng trong nghiên cứu khoa học. Giáo trình cũng nhằm mục tiêu giúp người học có nền tảng vững chắc về phân tích để học tập các học phần khác trong chương trình đào tạo bậc học sau đại học.

Trong quá trình biên soạn, chúng tôi chân thành cảm ơn các đồng nghiệp đã bỏ thời gian đọc và góp ý kiến quý báu cho giáo trình này. Chúng tôi cũng bày tỏ lòng biết ơn sâu sắc đến những tác giả của những tài liệu đã được tham khảo để viết giáo trình này.

Mặc dù đã hết sức cố gắng trong biên soạn nhưng giáo trình chắc chắn còn nhiều khiếm khuyết. Chúng tôi rất mong nhận được ý kiến phản hồi từ độc giả.

Xin chân thành cảm ơn.

Đà Nẵng, tháng 02/2024

Chủ biên

TS. Bùi Xuân Vững

MỤC LỤC

Lời nói đầu	ii
Mục lục	iii
Danh mục từ viết tắt	viii
Phần A. PHÂN TÍCH QUANG HỌC	1
Chương 1	
PHƯƠNG PHÁP QUANG PHỔ HẤP THỤ PHÂN TỬ	2
1.1. Giới thiệu phổ hấp thụ phân tử UV-Vis	2
1.2. Thiết bị đo quang UV-Vis	11
1.3. Ứng dụng của phổ hấp thụ phân tử UV-Vis	20
Câu hỏi và bài tập	44
Chương 2	
PHƯƠNG PHÁP QUANG PHỔ PHÂN TỬ HUỖNH QUANG VÀ LÂN QUANG	49
2.1. Các quá trình vật lý khi phân tử hấp thụ và hồi phục năng lượng	49
2.2. Thiết bị đo huỳnh quang và lân quang	62
2.3. Ứng dụng của phương pháp huỳnh quang và lân quang	69
2.4. Phương pháp phát quang hóa học	75
Câu hỏi và bài tập	79
Chương 3	
PHỔ HỒNG NGOẠI CHUYÊN HÓA FOURIER	82
3.1. Phân tích Fourier	82
3.2. Thiết bị hồng ngoại chuyên hóa Fourier	84
3.3. Những ưu điểm của thiết bị đo phổ hồng ngoại chuyên hóa Fourier	96

3.4. Các thiết bị hồng ngoại không tán xạ khác.....	97
3.5. Ứng dụng phổ IR trong phân tích.....	100
Câu hỏi và bài tập	104

Chương 4

PHƯƠNG PHÁP QUANG PHỔ HẤP THỤ NGUYÊN TỬ VÀ HUỖNH QUANG NGUYÊN TỬ	107
4.1. Giới thiệu về các phương pháp phổ nguyên tử.....	107
4.2. Phương pháp quang phổ hấp thụ nguyên tử (AAS)	116
4.3. Các kỹ thuật phân tích trong phương pháp AAS.....	132
4.4. Phạm vi ứng dụng của AAS	135
4.5. Phương pháp huỳnh quang nguyên tử	136
Câu hỏi và bài tập	139

Chương 5

PHƯƠNG PHÁP QUANG PHỔ PHÁT XẠ NGUYÊN TỬ	141
5.1. Phương pháp plasma cao tần cảm ứng – đo phát xạ quang.....	141
5.2. Các kiểu thiết bị trong ICP-OES	151
5.3. Các yếu tố cản trở trong ICP-OES	154
5.4. Phương pháp phổ phát xạ plasma cao tần ghép nối khối phổ ...	155
5.5. Ứng dụng của phương pháp quang phổ phát xạ ICP-MS.....	162
Câu hỏi và bài tập	169

Phần B. CÁC PHƯƠNG PHÁP PHÂN TÍCH ĐIỆN HÓA .....

Chương 6

PHƯƠNG PHÁP ĐO THỂ	173
6.1. Nguyên tắc chung của các phương pháp đo thể	173
6.2. Các loại điện cực so sánh.....	174
6.3. Điện cực chỉ thị kim loại	178
6.4. Điện cực chỉ thị màng.....	183
6.5. Các loại cảm biến hóa học trạng thái rắn	197

6.6. Các hệ thống điện cực chọn lọc phân tử.....	202
6.7. Chuẩn độ đo thế.....	205
Câu hỏi và bài tập	209

Chương 7

PHƯƠNG PHÁP ĐO DÒNG THỂ	212
7.1. Thiết bị trong phương pháp đo dòng-thể.....	212
7.2. Phương pháp voltammetry thủy động lực	221
7.3. Phương pháp cực phổ	224
7.4. Phương pháp cực phổ xung	230
7.5. Phương pháp voltammetry vòng	234
7.6. Phương pháp voltammetry hòa tan.....	240
Câu hỏi và bài tập	248

Chương 8

PHƯƠNG PHÁP ĐO AMPERE VÀ ĐO ĐIỆN LƯỢNG	251
8.1. Phương pháp đo ampere	251
8.2. Phương pháp đo điện lượng.....	263
8.3. Phương pháp Karl Fischer xác định nước	270
8.4. Phương pháp Karl Fischer xác định nước	275
Câu hỏi và bài tập	280

Phần C. CÁC PHƯƠNG PHÁP PHÂN TÍCH SẮC KÝ .....

Chương 9

CƠ SỞ LÝ THUYẾT PHƯƠNG PHÁP SẮC KÝ.....	284
9.1. Khái niệm về sắc ký.....	284
9.2. Tốc độ dịch chuyển chất tan	290
9.3. Sự trải rộng dải chất tan và hiệu lực cột tách	293
9.4. Tối ưu hóa hiệu lực cột tách	305
9.5. Các ứng dụng của sắc ký	309
Câu hỏi và bài tập	314

Chương 10

PHƯƠNG PHÁP SẮC KÝ KHÍ	319
10.1. Quá trình tách trong sắc ký khí.....	319
10.2. Tiêm mẫu phân tích	339
10.3. Bộ phận dò tìm	341
10.4. Sắc ký khí ghép nối khối phổ	347
10.5. Các detector plasma dò các nguyên tố chỉ định	358
10.6. Phát triển phương pháp phân tích sắc ký khí.....	359
Câu hỏi và bài tập	363

Chương 11

PHƯƠNG PHÁP SẮC KÝ LỎNG HIỆU NĂNG CAO	366
11.1. Giới thiệu HPLC.....	366
11.2. Quá trình sắc ký	368
11.3. Tiêm mẫu và dò tìm trong HPLC	377
11.4. Sắc ký lỏng ghép khối phổ (LC-MS)	396
11.5. Phát triển phương pháp tách bằng pha đảo.....	408
11.6. Các phép tách biến thiên dòng pha động.....	414
Câu hỏi và bài tập	419

Chương 12

CÁC PHƯƠNG PHÁP SẮC KÝ LỎNG VÀ ĐIỆN DI MAO QUẢN	422
12.1. Sắc ký trao đổi ion	422
12.2. Sắc ký ion	432
12.3. Sắc ký cặp ion	436
12.4. Sắc ký phân tử theo cỡ	438
12.5. Sắc ký ái lực.....	442
12.6. Sắc ký tương tác kỵ nước	443

12.7. Phương pháp điện di mao quản	444
12.8. Triển khai tách bằng điện di mao quản	451
Câu hỏi và bài tập	458
Hướng dẫn giải và đáp số.....	461
Tài liệu tham khảo.....	469

Danh mục từ viết tắt

Chữ viết tắt	Nghĩa tiếng Anh	Nghĩa tiếng Việt
Phần A		
UV-Vis	Ultraviolet-Visible	Tử ngoại - Khả kiến
MO	Molecular Orbital	Orbital phân tử
AO	Atomic Orbital	Orbital nguyên tử
PT	PhotoTube	Ống quang điện
PMT	Photo Multifier Tube	Ống nhân quang điện
PDA	PhotoDiode Array	Chuỗi Diode quang
CCD	Charge Couple Device	Cảm biến CCD
CID	Charge Injection Detector	Cảm biến CID
FIA	Flow Injection Analysis	Phân tích tiêm mẫu dòng chảy
LED	Light Emitting Diode	Diode phát quang
FTIR	Fourier Transform Infrared Spectroscopy	Phổ hồng ngoại chuyển hóa Fourier
IR	Infrared radiation	Bức xạ hồng ngoại
AAS	Atomic Absorption Spectroscopy	Phương pháp quang phổ hấp thụ nguyên tử
AFS	Atomic Fluorescence Spectroscopy	Phương pháp huỳnh quang nguyên tử
HCL	Hollow Cathode Lamp	Đèn Cathode rỗng
F-AAS	Flame-AAS	Phương pháp AAS - ngọn lửa
ETA-AAS	Electro Thermal Atomization-AAS	Phương pháp AAS - nguyên tử hóa mẫu nhiệt điện
GF-AAS	Graphite Furnace-AAS	Phương pháp AAS - lò graphite

EDL	Electrodeless Discharge Lamp	Đèn phóng điện không điện cực
AES	Atomic emission spectrometry	Quang phổ phát xạ nguyên tử
ICP	Inductively coupled plasma	Plasma cao tần cảm ứng
ICP-MS	Inductively coupled plasma - Mass Spectroscopy	Plasma cao tần cảm ứng - Phổ khối
ICP-OES	Inductively coupled plasma - Optical Emission spectroscopy	Plasma cao tần cảm ứng - phổ phát xạ quang
Phần B		
S.H.E	Standard Hydrogen Electrode	Điện cực hydrogen tiêu chuẩn
S.C.E	Saturated Calomel Electrode	Điện cực calomel bão hòa
ISE	Ion Selective Electrode	Điện cực chọn lọc ion
DME	Dropping Mercury Electrode	Điện cực giọt thủy ngân rơi
HMDE	Hanging Mercury Drop Electrode	Điện cực giọt thủy ngân treo
TMFE	Thin Mercury Film Electrode	Điện cực lớp phim mỏng thủy ngân
DPP	Differential pulse Polarography	Voltammetry xung vi phân
CV	Cyclic Voltammetry	Voltammetry vòng
ASV	Anodic Stripping Voltammetry	Voltammetry hòa tan anode
CSV	Cathodic Stripping Voltammetry	Voltammetry hòa tan cathode
AGS	Amperometric Gas Sensor	Cảm biến khí đo ampe
K-F	Karl-Fischer	Karl-Fischer

Phần C

GC	Gas chromatography	Sắc ký khí
LC	Liquid chromatography	Sắc ký lỏng
HPLC	High Performance Liquid Chromatography	Sắc ký lỏng hiệu năng cao
TCD	Thermal Conductivity detector	Detector đo độ dẫn nhiệt
FID	Flame ionization detector	Detector ion hóa ngọn lửa
ECD	Electron captured detector	Detector bắt electron
LC-MS	Liquid chromatography - mass spectroscopy	Sắc ký lỏng - khối phổ
SIM	Selected ion monitoring	Giám sát ion chỉ định
SRM	Selected reaction monitoring	Giám sát phản ứng chỉ định
HILIC	Hydrophilic Interaction Chromatography	Sắc ký tương tác ái nước
APCI	Atmospheric Pressure Chemical Ionization	Ion hóa áp suất khí quyển
ESI	Electrospray ionization	Ion hóa phun điện